

arences

PARLEM-NE

JOAN SOLÀ

Gran esdeveniment (1/2)

d'El Collsacabra transiten anècdotes locals, textos d'altres escriptors, d'amics, rondalles, llegendes d'apareguts i dimonis, meditacions sobre l'art, el pas del temps, la vida. En molts noms citats hi ha un regust d'època, ai, en literatura hi campen modes com en qualsevol àmbit. D'altres semblaran tan exòtics al lector mitjà actual com al de fa cinquanta anys. A mesura que avança, el text pren volada fins a la depuració dels últims capítols dedicats a les estacions de l'any. Em permetré de recaure en l'esment d'un fragment sobre el desig del mar, i que em sembla avui encara més adequat per explicar-nos, per retratar l'atabalament i la confusió dels caps de brot actuals: "Els dominis d'arran de mar són efímers, no tenen *distància* [subratllat en l'original]. Els pocs quilòmetres d'Atenes al Pireu, de Roma a Ostia com han marcat allò que, pomós, s'anomena la Història del món! Si haguessin fet Barcelona al Vallès, just darrere el Collserola, potser encara...". *

Il·lustració: Guillem Cifré

Josep Pla va dir de l'obra de reforma de la llengua feta per Fabra: «Fabra ha estat el català més important del nostre temps perquè és l'únic ciutadà d'aquest país, en aquesta època, que, havent-se proposat d'obtenir una determinada finalitat pública i general, ho aconseguí d'una manera explícita i indiscutible». Pla es queda curt. Fabra, per la seva obra, per la seva ideologia i per la seva actitud cívica, és un dels catalans més importants de tota la nostra història i un dels lingüistes més importants de l'Europa del segle XX. El problema és sempre el mateix: fins fa molt poc la seva obra no ha sigut objecte d'una publicació internacional que la faci arribar almenys als especialistes. Els en vaig parlar des d'aquí.

I tanmateix aquesta obra estava dispersa i en general era pràcticament intrombable. La Generalitat de Catalunya, el Govern de les Illes Balears i l'Institut d'Estudis Catalans van decidir fa uns anys d'emprendre'n l'edició total, sota la direcció de Jordi Mir i de qui escriu això, que hi hem estat a sobre *diàriament* (s'ho pot ben creure, lector), per atendre i orientar la trentena d'especialistes que hi treballen i obrir noves pistes. Es tractava de donar a la publicació la màxima dignitat material i intel·lectual.

Si m'he decidit a parlar-los-en avui és perquè ara l'encàrrec ja arriba al final i es pot considerar definitivament reeixit. N'hi ha sis volums publicats, el setè està en premsa i els altres (fins a deu de previstos) estan ja ben encarrilats. El conjunt, entre els textos de l'autor i els estudis que els acompanyen, farà unes deu mil pàgines, una magnitud que ni tan sols els directors vam arribar a preveure en el nostre minucios projecte.

Publiquem absolutament tots els textos, breus i llargs. Sempre que és possible ho fem en edició facsimil, per dignitat i per estalviar errors: la gramàtica de 1912 és una peça bibliogràficament admirable de L'Avenc. Però en una bona quantitat de casos ho fem amb picatge actual. L'equip ha resseguit minuciosament tota la premsa i la bibliografia de l'època. I aquesta feina de monjo ens ha fet descobrir textos de l'autor, fins i tot importants, absolutament desconeguts.

Només de gramàtiques (incloent-hi els cursos orals presos taquigràficament pels assistents, dels quals en publiquem un d'absolutament desconegut) Fabra en va publicar setze (incloses les gramàtiques francesa i anglesa; sembla que la gramàtica catalana que havia escrit en anglès a l'exili s'ha de donar per perduda). A

part del *Diccionari general de la llengua catalana* (1932), hi ha un altre diccionari només iniciat (que poquíssimes persones coneixien) i el gran *Diccionari ortogràfic* (1917). Afegim-hi els admirables articles tècnics del tombant dels segles XIX-XX, els textos més de divulgació, i els textos per a l'escola primària. Els textos qualificables de sociolingüístics (discursos, parlaments breus). Les traduccions de teatre (també n'hem descobert una reedició no executada). Els articles publicats amb pseudònim o bé sense signar (pràcticament tots descoberts ara). L'aprofitament de la informació continguda en les entrevistes més importants que se li van fer. L'epistolari (que ha obligat a fer recerca esgotadora). I... les cabdals *Converses filològiques*, a les quals dedicaré el segon d'aquests dos articles.

Hi haurà també una biografia rigorosament contrastada. Una bibliografia de l'autor (que remetrà als volums que contenen cada peça) i una bibliografia sobre l'autor. Ho aprofitarem per recollir una selecció de dibuixos, retrats, etc. (cada volum ja conté una làmina).

El darrer volum contindrà els índexs generals de tota l'obra, dels textos de Fabra i dels estudis dels col·laboradors: de paraules, de conceptes i de noms propis. *

MOTACIONS

MÀRIUS SERRA

Tuper?

La setmana passada, a Sabadell, vaig trobar un munt de particularismes lingüístics. Els més cridaners són els gastronòmics: l'*estrep* (pegadolça), el *petador* (fuet), les *xurruques* (el blat de moro torrat) o les *xips* (patates fregides). Les *Paraules en ruta* que fem cada dilluns amb l'Espartac Peran al *Divendres* de TV3 m'han permès constatar que la majoria de particularismes lèxics tenen a veure amb l'estómac. Per això, quan en el procés previ d'investigació el sabadellenc Cesc Prat em va brindar l'expressió *anar tuper* el primer que em va venir al magí va ser una carmanyola (un *tupper*, allò que els aimats veïns de Terrassa anomenarien una taifa). I no. *Anar tuper* vol dir tenir dificultats de mobilitat, ja sigui per lesió temporal o per discapacitat permanent. Alguns sabadellencs confonen l'*anar tuper* amb l'*anar torpe*, la qual cosa podria indicar-nos que ens les havem amb un castellanisme. Doncs no. Prat ha escatit que el *tuper* de Sabadell no deriva del *torpe* castellà, sinó de l'adjectiu *talper*, definit a l'Alcover-Moll com "Calmós, encongit, que va lentament com un talp (Lluçanès)". Qui va tuper, o talper, camina com si ho fes a les palpenes. *

L'ULL DE L'AGULLA

DANIEL BOADA

Sóc tan antifeixista
que no em suportó!

